

Тема. *Барбара Космовська. «Буба». Художній світ Космовської. Сімейні цінності у творі.*

Мета: *ознайомити учнів із особистістю й творчістю польської письменниці Б. Космовської, формувати навички аналізу художнього тексту, розвивати логічне мислення; виховувати почуття поваги, розуміння своєї ролі в сім'ї.*

Тип уроку: *засвоєння нових знань.*

Обладнання: *портрет письменниці, тексти творів, роздатковий матеріал, інтерактивний плакат.*

Перебіг уроку

*Тільки родина, як зірка єдина,
Твій порятунок, надійний
причал.
В. Крищенко*

I. Оголошення теми і мети уроку. Мотивація навчальної діяльності.

1. «Пароль» *(Діти по черзі називають слово, словосполучення, речення, що стосуються теми уроку).*

Учитель.

Недільний ранок будить запахом смачним –
Це мама з досвіту вже тісто замісила
І пироги пече. «Які, матусю? З чим?
Коли спечуться?» Дочекатися несила!

Сміється мама, розпашіла від плити,
І обіймає нас солодкими руками...
Пройшли роки. Ми розлетілись у світі
І не щороку приїжджаємо до мами.

Життя вирує! Не спинитись ні на мить!
Та мати діток не замориться чекати.
Запахне здобою – і серце защемить.
Лишаю все, лечу до батьківської хати.

Сміється вікнами вона серед снігів,
Ввійду – теплом охопить подиху святого...
Матусі рідної рум'яних пирогів
Солодкий смак з мого дитинства золотого...

2. «Асоціативне гроно».

- А який смак вашого дитинства? Підберіть асоціативний ряд ароматів до слова «Дитинство» *(Смак бабусиних пиріжків, малинового варення, соковитих яблук і груш, червоної полуниці, ванільного морозива, вишневого джему, ніжно-солодких смаколиків...)*

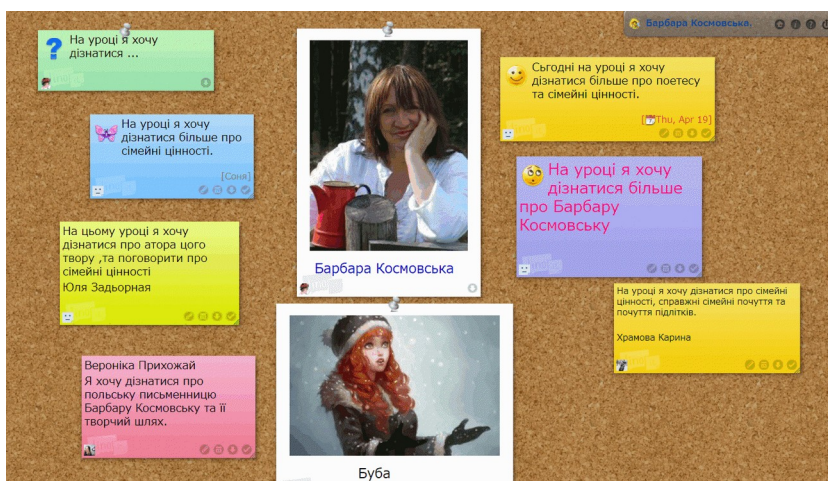
Учитель. Дитинство – це країна мрій і чудес, це ласкава посмішка мами, сильні батьківські руки, дивовижні бабусині казки на ніч, від яких міцно заплющувались очі проти власної волі, це і друзі, такі безпосередні і щирі. Найкраща пора, котру ми усвідомлюємо, по-справжньому, коли стаємо дорослими. На жаль, воно швидкоплинне, хоча й залишає по собі незабутній присмак щастя. Усі ми родом із дитинства. На землі немає жодної людини, яка б не піднялася на цю першу сходинку життя. А наступна – підлітковий період, наповнений романтичними мріями, бажанням самоствердитися і відчувати себе дорослими.

- А чи знаєте ви, як важко бути підлітком? Звісно ж, знаєте... Чи були у вас колись проблеми з батьками, однолітками, учителями, із самим собою? Напевно, були і ще будуть... Як же здолати зовнішні та внутрішні труднощі, які переживає кожен із нас у своєму житті? Тут немає готових рецептів, але хороша книга завжди стане в пригоді. Батьки і діти, стосунки в сім'ї, особливо сьогодні, у час швидкостей і комп'ютерних технологій, коли в родині не встигають навіть поговорити, тема взаємовідносин поколінь хвилює багатьох письменників. Серед них і польська письменниця Барбара Космовська, з якою ми і познайомимось сьогодні на уроці.
Тема уроку: «Барбара Космовська. «Буба». Художній світ Космовської. Сімейні цінності у творі». (Запис у зошиті дати і теми уроку)

Учитель. Про що ми повинні дізнатися на уроці? Яку мету ставимо перед собою?

3. Віртуальна онлайн-дошка Linoit.

Використовуючи віртуальну онлайн-дошку Linoit, напишіть на стікерах, про що ви хочете дізнатися на сьогоднішньому уроці. (Познайомитися із особистістю й творчістю польської письменниці Б. Космовської, її романом «Буба»; поговорити про сімейні цінності, почуття поваги, про розуміння своєї ролі в сім'ї)

4. «Квітка побажань».

Подивіться по сторонах, що змінилося в кабінеті з минулого уроку?

Так, у кабінеті з'явилися ромашки. А чому саме вони? Тому, що ці ніжні тендітні квіти, як і червоні троянди - символ сім'ї, любові і вірності. Недарма ж закохані дівчата, бажаючи дізнатися, що у їх коханого на серці, ворожать на ній, обриваючи пелюстки і примовляючи: "любить - не любить". За повір'ями, ромашка розквітає там, де впала зірка. Романтично, чи не так? А ще наші предки дарували ромашки незаміжнім дівчатам, бажаючи їм скоріше зустріти свою половинку і створити міцну сім'ю з такою кількістю дітей, скільки пелюсток у квітці. Символом нашого уроку я і обрала ромашку. У вас на партах також є ці квіти. Напишіть, будь ласка,

на їх пелюсточках побажання своєму однокласнику і передайте ланцюжком із словами: «Я бажаю тобі...».

Учитель. Дякую. Від ваших теплих побажань у цей прохолодний похмурий день у класі стало по-справжньому сонячно, затишно і радісно.

Учитель. Епіграфом до уроку візьмемо слова українського поета-пісняра Вадима Крищенка: «Тільки родина, як зірка єдина, твій порятунок, надійний причал». Чи згодні ви з поетом? Що для вас означає родина?

(Звучить пісня «Родина» у виконанні Олесі Шаповал)

Учитель. Яке місце родина займала у житті шістнадцятирічної Агнешки, героїні роману «Буба», нам і розповість Барбара Космовська.

II. Робота над темою уроку.

1. «Психологічний портрет письменника».

Учитель. Письменників називають майстрами слова, фантазерами, дивовижними людьми, які створюють свій власний світ і одночасно є дороговказами у цьому світі для читачів. А що ви можете сказати про письменницю Барбару Космовську, дивлячись на її портрет? (Відповіді учнів)

Учениця. Барбара Космовська — популярна польська письменниця, лауреатка численних літературних конкурсів. Пише і для дорослої аудиторії, і для молоді. Закінчила Гданський університет. У 1999 році захистила кандидатську дисертацію. Певний час працювала вчителькою польської мови, писала вірші. Барбара Космовська здобула численні премії на поетичних конкурсах. У 2000 році світ побачив перший роман письменниці — «Голодна кішка». А вже у 2001-му році вийшов роман «Приватна територія», що приніс авторці популярність і потрапив до списку бестселерів. Твори для підлітків здобули численні нагороди, їх перекладено на інші мови.

Барбара Космовська зізнається, що пише для непростой аудиторії — підлітків. Із молоддю письменниця намагається бути максимально щирою, а тому не боїться на сторінках своїх книжок говорити про складні та болючі речі — розлучення батьків, смерть близької людини, першу закоханість, проблеми з алкоголем, бідність тощо. Авторка впевнена, що розуміння світу підлітків, пам'ять про власну молодість та власні помилки — це той спільний «простір», що зближує письменника та юних читачів. Головне, впевнена Барбара Космовська, щоб у підлітковій літературі не було фальші та надмірного моралізаторства. Письменниця успішно пише і для дорослої аудиторії, та все ж таки найбільшу любов та популярність їй принесли саме книжки для підлітків. Зокрема, роман про шістнадцятирічну дівчинку Бубу, яка носить джинси і мартенси, любить слухати класичну музику та грати у бридж, посів перше місце у загально польському конкурсі романів для дітей та юнацтва «Повір у силу фантазії».

Барбара Космовська не раз зустрічалася з українськими читачами. У Львові письменниця презентувала український переклад «Позолоченої рибки» — роману для підлітків, у якому авторка делікатно розкриває тему втрати близької людини. Невелика за обсягом книжечка дає можливість підліткам долучитися до того досвіду, який українські автори поки що не наважуються вкладати у свої твори.

Учитель. Успіх Барбари Космовської можна пояснити тим, що письменниця розмовляє з читачами їхньою мовою: робить це зрозуміло й відверто, не приховуючи гострих питань, що цікавлять і тривожать читачів, вона не нав'язує своїх поглядів, створює героїв, близьких юному читачеві, спонукаючи до

порозуміння між поколіннями батьків і дітей. Читачі із захопленням говорять про роман «Буба»: «Це дуже-дуже тепла книга. У ній теплий гумор, теплі слова, тепла обстановка і теплий-теплий фінал. Книга підліткова – про родину, про проблеми, які є в кожній сім'ї, про те, як їх вирішувати і як бути щасливим, попри все».

- А які ваші враження від прочитання роману «Буба»?

З'ясування первинного сприйняття тексту.

2. «Незакінчене речення».

Читаючи твір, я

бачу ...

чую ...

відчуваю ...

3. «Для найуважніших читачів». Відгадай героя за описом. (Робота в групах)

(Діти отримують ілюстрації, на яких зображені герої твору, і цитати – описи героїв. Потрібно до кожного малюнка підібрати відповідну цитату, правильно розмістивши їх на аркуші паперу).

	«Вона не була ані дуже вродливою, ані негарною. Не була й надто високою, хоча низенькою її теж не назвеш. Можна було б сказати, що вона товста, проте гладкою вона також не здавалася» (<i>Буба</i>)
	«Знай, я люблю тебе в десять разів більше, ніж твою матір, і в сто разів – ніж сестру» (<i>Дідусь Генрик</i>)
	«Кожні три місяці вона з сином, що ревма ревів, атакувала батьківський дім, захоплювала вітальню, і перебувала там доти, доки не з'являвся він із букетом прив'язаних троянд. Після довгих перемовин, коли сльози чергувалися із взаємними докорами, уся трійця полишала територію відчуження» (<i>Сестра Ольга і Роберт</i>)
	«Я заробляю достатньо, щоб дозволити собі маленьку розкіш...» (<i>Пані Марися</i>)

	<p>«Я намагалася позбавитися почуття ревнощів, і розчарування. Тому медитую. Це дає можливість відсторонитися від справ, на які я однаково не можу вплинути». (<i>Буба</i>)</p>
	<p>«Моя дружина народилася з лижами на ногах. Так кажуть про когось, хто добре катається» (<i>Пан Маньчак</i>)</p>

Учитель. Дія роману відбувається в Польщі, проте кожен із нас упізнає в польській родині власні проблеми й життєві ситуації. Розповідь ведеться від імені школярки Агнешки, яку називають у сім'ї Бубою. Чому саме Бубою? (*Відповіді учнів*) 16-річна дівчина, ліцеїстка, юнка, для якої багатство душі, щирість та великодушність є сенсом життя сьогодні є гостею нашого уроку.

4. Рольова гра. Якщо тобі шістнадцять років, твоя мати — відома письменниця, батька частіше можна побачити на телеекрані, ніж удома, а старша сестра постійно заявляє про своє бажання стати кіноактрисою, життя здається не таким уже й легким. На щастя, у мене є ще дідусь Генрик, ну, й улюблені джинси й мартенси.

Привіт, я Буба. Точніше, моє ім'я Агнешка, але про це, мабуть, ніхто вже й не пам'ятає, як і про день мого народження. Коли поруч батько з матір'ю, я перетворююся на об'єкт суворої критики численних шанувальників їхніх талантів, котрі були гірко розчаровані тим, що я виглядаю так, а не інакше, а до того ж не настільки розумна, дотепна й вродлива. Я швидко зрозуміла, що мушу боротися за власне право залишитися Бубою. Я прекрасно граю в бридж, але не можу впоратися з вправами з фізкультури та фізики. Заради Адася готова сидіти годинами біля телефону, знайти будь-який привід, щоб тільки побачитися з ним, а він... Він обрав мою найкращу подругу Йольку. А мені залишилася самотність. Хоча закривши двері своєї кімнати, я опиняюся у своєму затишному світі, сповненому чудес, доброти і любові, що мені дарують улюблені книжки і класична музика. А ще у мене є дідусь, з яким можна завжди відверто поговорити. До речі, це він повірив у мої здібності й відправив на чемпіонат Польщі з бриджу, де я перемогла. Це значно підняло мій авторитет в очах однокласників. Але для мене найважливішою завжди буде сім'я: тато, мама, сестричка... Так хочеться, щоб я для них також була важливою! Щоб батьки нарешті помітили мене, поцікавилися моєю думкою, звернули увагу на мої проблеми! А ви як вважаєте: мої мрії здійсняться?

5. Бесіда.

– Що ви дізналися про Бубу? (*Буба — ім'я головної героїні, їй 16 років, вона не була ні дуже вродливою, ані дуже негарною, ані дуже високою, ні дуже низькою та аніскілечки не вирізнялася серед своїх ровесників, такі ж самі джинси і мартенси*)

– У непомітної Буби були помітні батьки. Хто вони? (*Мати — відома авторка жіночих романів, тато — ведучий сльозливих телевізійних ток-шоу*)

– Чи була Буба щасливою, маючи таких відомих батьків? Чому? Доведіть це текстом. *(Буба не була щасливою, навпаки, почувала себе дуже нещасною, тому що її батьки настільки заклопотані, що не мали жодного уявлення про доньчине життя.*

«Уроки зробила? — так реагував на її появу батько, коли похмурий і погано поголений, долав шлях зі спальні до туалету. Він ніколи не чекав, доки донька щось скаже, тож вона й не відповідала».

«Не вперше мати в присутності доньки розмовляла сама із собою, своїм тілом, колготами й пурпуровим светриком. Але вони настільки рідко зустрічалися вдома, що дівчина була вдячна їй навіть за постать у дзеркалі, яка час від часу зупиняла погляд на доньці, очікуючи схвалення в таких важливих справах, як колір шарфика, котрий мати саме приміряла»).

- А чи були щасливими такі відомі батьки Буби? *(Ні, тому що вони уникали розмов, брехали, драгувалися, утікали одне від одного, бо в них немає часу для себе, а якщо випадково зіштовхнуться, скандал забезпечено. Вони краще почувуються за межами родини, на роботі)*

- Буба відчувається нещасною тільки через непорозуміння з батьками? *(Ні, вона переживає через нещасне кохання до Адася, з яким вона дружила з дитинства, а він її покинув заради Йольки, найкращої подруги Буби.*

- Чи можна назвати Йольку справжньою подругою Буби? Чому? *(Ні, бо Йолька сміялася над Бубою, використовувала її в своїх цілях, підставляла на уроках, ображала через її уподобання до солодкого).*

- Про що мріє Буба, повертаючись з ліцею? *(«...уявляла собі, що коли переступить поріг рідної домівки, її відразу огорне атмосфера загального зацікавлення. Пролунають важливі запитання: Ти зголодніла? Як ти написала контрольну з фізики? Що думаєш про нові квіти на балконі пані Пенцикової? Важливо, аби Бубу запитували й очікували її відповідей)*

Учитель. Буба почувала себе дуже затишно у своїй кімнаті, яка могла їй замінити цілий світ. Дівчина любила споглядати зоряне небо, слухаючи класичну музику. Пропоную і вам це зробити.

6. Валеохвилинка «Дістань зірку» *(Звучить тиха приємна музика).*

Заплющте очі. Уявіть, що ви стоїте на квітучій галявині. Над вами – темне нічне небо, усе всіяне зорями. Вони світять так яскраво, що, здається, знаходяться зовсім близько. Небо залите м'яким, ніжно-блакитним світлом. Люди кажуть, що, коли зірка падає, потрібно загадати бажання, і воно обов'язково здійсниться. Ще кажуть, що зірку не можна дістати. Та, можливо, вони просто не пробували? Знайдіть на небі уявним поглядом найяскравішу зірку. Про яку вашу мрію вона нагадує? Гарненько уявіть собі, чого б ви хотіли. А тепер розплющте очі, глибоко вдихніть, затамувавши подих, і постарайтеся дотягнутися до зірки. Це непросто: тягніться щосили, встаньте на носочки. Так, ще трохи, ви майже дістали її. Є! Так! Видихніть і розслабтеся, ваше щастя у ваших руках! Покладіть свою зірку перед собою. Потіштеся, дивлячись на неї. Ви зробили щось дуже важливе!

7. Перехресна дискусія (робота в групах).

Чи можна вважати щасливою сім'ю Буби?

- Так, тому що..

- Ні, тому що ...

Ні	Так
1. Немає тісних родинних зв'язків. 2. Буба не відчуває любові матері та батька. 3. Мати занята тільки собою, її турбують колготки, пурпуровий светрик, зачіска. 4. Батько зайнятий роботою, не помічає Буби, вже тричі переносить спільну поїздку на Віслу.	1. У неї є дідусь Генрик, який майже в усьому підтримує онуку. 2. Буба має свій особистий простір – кімнату, де може побути на самоті, послухати улюблену класичну музику. 3. Мама спілкується з Бубою як з подругою, просить у неї мартенси. 4. В інших сім'ях буває гірше, наприклад в Агати, де батько пиячить і простягає руки. Життя вдома дівчина називає пеклом.

Учитель. Поруч з дівчинкою багато дорослих, але між ними немає справжнього порозуміння й довіри. Художній світ, змальований Космовською, є порожнім для Буби. Ніхто не цікавиться тим, як вона живе, як навчається в школі, про що думає, що її хвилює. Усі забули навіть про її день народження. Атмосфера духовної порожнечі панує в будинку, уцент наповненому людьми. Дорослі постають «смішними й трагічними водночас». Так про них каже мудрий дідусь дівчинки. У кожного із них є свої вади, але є й позитивні якості. Письменниця прагне не засуджувати сучасних дорослих, а спробувати їх зрозуміти, як це зробила Агнешка. Навіть якщо дорослі в чомусь не праві, вони все одно мають право на помилки, розуміння і прощення з боку дітей. Але для цього треба мати мудрість як дорослим, так і дітям.

– Чого, на вашу думку, не вистачає родині Буби, щоб вона була щасливою? *(Можливо, якихось традицій, сімейних цінностей).*

- Що таке сімейні цінності? Які вони в сучасному суспільстві? *(Відповіді учнів)*
(Сімейні цінності – це те, що дійсно важливе, цінне, шановане усіма членами родини, це те, що відрізняє одну родину від іншої, служить надбанням для нащадків, предметом гордості та поваги до старших поколінь. Для більшості з нас сімейні цінності однакові: любов, батьківство, вірність, довіра, зв'язок з предками, будинок.)

Подивімось, що думають про це діти й дорослі нашої школи *(Перегляд відео)*

- Що для вас означає сім'я? На це питання ви дали відповідь, створивши плейкасти «Моя сім'я – моя обитель, мій дім, мій замок, мій pokій». Перегляньмо їх.

Учитель. Дякую за прекрасні роботи. Дійсно, сім'я – це той острів затишку, турботи, доброти, любові, де ми відчуваємо себе впевнено, захищено, щасливо. А Буба почувала себе самотньою. Вона навіть вела «щоденник поразок»:

1. Друзі вважають мене зрадницею.
2. Моя краща подруга зустрічається з моїм хлопцем.
3. Дідусь постійно грає в спорт-лото.
3. Для мами важливі лише дві речі: книжки і дзеркало!
4. Мене ніхто не помічає ...

ЯК БУТИ ДАЛІ?!

8. «Коло думок».

Допоможіть їй повірити в себе, у власні сили, здібності, талант, щоб знову стати впевненою, життєрадісною, щасливою. Дайте відповідь на Бубине питання: «Як бути далі?» (*Працюючи в групі, створити колаж-мотиватор для Буби «Повір у себе!»*)

(Презентація роботи груп)

Учитель. Дякую за цікаві поради. Skorиставшись ними, Буба зможе подолати невпевненість, самотність і зрозуміє, що, незважаючи на труднощі, цей світ вартий того, щоб у ньому жити й любити людей, які поряд. І тільки любов'ю можна цей світ з'єднати й зробити добрішим!

III. Рефлексія.

1. «Рефлексивний екран». Віртуальна онлайн-дошка Linoit.

Учні висловлюються, вибираючи початок фрази з рефлексивного екрану на дошці:

- За що я можу себе похвалити?
- За що я можу похвалити однокласників?
- Що я здобув?
- Що мене здивувало?
- Що я дізнався?
- Для мене було відкриття те, що ...

2. «Сюрприз».

Діти отримують подарунок від учителя – цукерку з афоризмами про сім'ю.

Домашнє завдання.

Оформити опорну схему «Заняття і захоплення героїв роману».

Скласти діалог між героями різних творів: Бубою і Джульєттою*.

Заключне слово вчителя. Ми живемо у світі, який із космічною швидкістю обертається навколо нас: часто навіть не помічаємо, що замість мрійливого літа за вікном давним-давно багряна осінь. Ми нервуємо, переживаємо ... І тільки одне дарує нам мир і спокій - сім'я. Сім'я - це особлива, чарівна атмосфера взаєморозуміння і затишку. Тільки в колі рідних нам завжди тепло і комфортно.

Бажаю Вам, щоб у вашій сім'ї завжди панували радість і любов, дружба і взаємна підтримка, щоб ваше сімейне дерево мало міцні корені, пишну крону і твердий стовбур, щоб листя колихав вітерець надії і натхнення, щоб дощ удачі і радості наповнював гілки новими силами і здоров'ям.

(Звучить пісня «Молитва за сім'ю» у виконанні Наталки Карпи)

Література:

1. Барбара Космовська. «Буба». Режим доступу: <https://javalibre.com.ua/java-book/book/2928357>
2. А.І. Богосвятська. Як зробити смачний, ароматний, кольоровий урок літератури. Львів, 2015.
3. Вірш «Недільний ранок будить запахом смачним...» Режим доступу: <http://www.stihi.in.ua/avtor.php?author=46326&poem=130907>
- 4.Рецепт сімейного щастя. Режим доступу: <http://doshkolyata.com.ua/semeynoe-vospitanie/recept-semejnego-schastya/>

Матеріали:

1. Інтерактивний плакат. Режим доступу: <https://edu.glogster.com/glog/the-tree-of-possibilities-5ad62e7f5a067/2j6vpf0r4x3>
2. Наталка Карпа «Молитва». Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=gHwxRIBRegg>
3. Олеся Шаповал «Родина». Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=nRORSASAnPA>
4. Плейкасти «Моя сім'я – моя обитель, мій дім, мій замок, мій покій» (Створені учнями до уроку). Режим доступу: <http://www.playcast.ru/view/11235964/cb0bcab65f42d644236b9dda2e834bbc7bdc70c5pl>
<http://www.playcast.ru/view/11238196/b25705f17a8990461d0e607e38fc2738b79b19bbpl>
<http://www.playcast.ru/view/11235220/4ab748fe4fafa6a3114d7ad563bf3ad69017b5bap1>
<http://www.playcast.ru/view/11238421/b590ab6c5ccb9f2d0f08e9ae6a90d0237c10c91pl>